

XV DE ROTSKOEPEL OP HET TEMPELPLEIN IN JERUZALEM
(Inhoudsoverzicht op p.315)

15.01: *Over de betekenis van dit heiligdom*

Afb.106*

Volgens joodse en christelijke overlevering, trof Abraham op deze plaats voorbereidingen voor het offer van Isaäk, zoals beschreven in Gen.22, vs.2, 10-12, 16-18:

- 'Neem nu uw zoon, uw enig kind dat gij zo liefhebt, ... en offer hem op een der bergen dien Ik u zal noemen.'
- En Abraham strekte zijn hand uit en nam het mes om zijn zoon te slachten. Maar de Engel des Heren riep tot hem en zeide: 'Sla uw hand niet aan den jongen, en doe hem niets. Want nu weet Ik, dat gij God eerbiedigt en uw zoon, uw enig kind, Mij niet onthouden hebt.'
- 'Daarom dat gij dit gedaan hebt en uw zoon, uw enige, Mij niet onthouden hebt, voorwaar Ik zal u grotelijks zegenen, en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren des hemels en als het zand aan de oever der zee; . . .
En in Uw zaad zullen gezegend worden alle volken der Aarde, naardien gij Mijn Stem gehoorzaam zijt geweest.

In die tijd van het 2e millennium v.C. - het boek Genesis, dus de schriftelijke vastlegging dateert echter in zijn onderdelen uit de 8e-5e eeuw v.C. - was het offer van het 1e kind (zoon?) bij de Kanaänitische naburen van Abraham een gebruikelijke ceremonie. De 'ingreep van Hogerhand' bij Abraham zou later leiden tot een protest tegen het brengen van mensenoffers.¹ Er klinkt echter nog een heel ander aspect door in dit verhaal, namelijk:

*de bereidheid tot het brengen van het Hoogste Offer,*²

dat wil zeggen van het 'Ik' (d.i. uw zoon, het enig kind dat u zo lief hebt, de drager van alles wat de toekomst zal brengen - niet te identificeren met 'het Zelf'). En juist dit aspect

bereidt de Weg voor 'het gans Andere'.

N.B.: moslims geloven dat hier sprake was van Ismaël, de oudste zoon van Abraham (bij Hagar, de Egyptische slavin) en ook dat het een andere plaats zou zijn geweest, nl. in de buurt van Mekka.³ - In de Koran wordt diverse malen over Ismaël, Isaäk en dit offer gesproken, doch wie van de twee daarbij betrokken was en waar, werd ons niet duidelijk. - Ismaël wordt vereerd als een stamvader; hij en zijn moeder liggen in (bij?) de Ka'aba te Mekka begraven.⁴ Volgens Sûra 2, vs.125 en 127, is die gebouwd door Abraham en Ismaël. Isaäk, 2e Aartsvader van het joodse volk, was het (beloofde) enige kind van Sara; hij werd geboren toen deze 91 jaar was en Abraham 100 (Isaäk = Men lacht). Zie Gen.21:1-7.

Voor de mohammedaanse wereld heeft de Rotskoepel bovendien nog een andere betekenis, verband houdende met wat in de 17e Sûra van de Koran, 'de Nachtreize', wordt vermeld in het 1e vers:

'Lofprijzing aan Hem die zijn dienaar (Mohammed) des nachts deed reizen van het Gewijde Bedehuis (de Ka'aba in Mekka) naar het Uiterste Bedehuis (het Heiligdom in Jeruzalem), welks omtrek Wij gezegend hebben, opdat Wij hem van Onze tekenen zouden tonen. Hij is de Horende, de Ziende.'

(Vert. Kramers; zie bibliogr.)

- "De overlevering vertelt dat voor deze reis Boraq bij Mohammed werd gebracht, een fabeldier, dat eerder ook Profeten had gedragen en dat bij iedere stap zijn hoef plaatst zover als zijn blik reikt. Die nacht werd het lichaam van Mohammed niet vermist: God liet alleen zijn geest *de Nachtreis* maken. Met andere woorden, het gaat om ervaringen op bovenzinnelijk gebied. De Aartsengel Gabriël begeleidde hem; onderweg zag hij de wonderen tussen hemel en aarde en kwam toen in Jeruzalem. Daar trof hij Abraham, Moses en Jezus temidden van de andere profeten. Ze gingen in gebed *op de plaats waar nu de Rotskoepel staat*. Er werd hem een ladder gebracht van Licht, dezelfde waarop de stervenden hun ogen richten als het einde nadert. - Men hoort ook dat Mohammed voordien naar een nabijgelegen rots gebracht werd, waar thans de Aksa-moskee staat op het Tempelplein in Jeruzalem.⁵

Gabriël liet hem de ladder bestijgen en begeleidde hem door de 7 hemelen. In de 7e zag hij een man op leeftijd, gezeten aan de Poort van het Paradijs. Hij had nog nooit iemand gezien die zo veel met hem gemeen had; naar Gabriël zei was het *Abraham*.

Tenslotte betreden ze het Paradijs. Het is *de 'plaats' van Mohammeds Ontmoeting met God*. Hier ontvangt hij zijn Opdracht voor 50 dagelijkse gebeden. Op de terugweg, in de 6e Hemel, wordt hem door Moses daarnaar gevraagd. Die vindt het voor een zwak volk een zware belasting en hij raadt hem opnieuw naar de Heer te gaan. Mohammed krijgt dan kwijtschelding van 10 gebeden. Weer bij Moses gekomen, herhaalt zich het gesprek en ook deze keer krijgt hij kwijtschelding van 10. Dat gaat zo door tot nog slechts 5 gebeden

1 Miller : p.30/301. 2 Kaiser-01: p.5. 3 Duncan: p.6. 4 Miller: p.301. 5 Stewart: p.6.

overblijven. Moses raadt hem dan nogmaals aan om verlichting te vragen. Maar Mohammed vindt dat hij dit nu al zó vaak gedaan heeft, dat hij zich zou schamen het nóg eens te doen. - De Profeet, dus Mohammed, beloofde echter zijn toehoorders, dat als zij deze 5 gebeden dagelijks, gelovig en toegewijd zouden doen, dat deze dan zouden gelden als 50." ¹

Wat betreft de getallen die hier genoemd worden valt op dat er een paar maal sprake is van een 'kwijschelding' van 10 gebeden, gevolgd door een of meer met kleinere aantallen; daarover worden echter geen bijzonderheden vermeld. Doch hoe het ook zij,

de totale 'kwijschelding' bedraagt 45, d.i. Radiaal 9, met andere woorden:²

wat uitgaat, uitstraalt, van het Leven (9).

Blijkbaar ligt juist daarin

de Goddelijke Tegemoetkoming aan 'het zwakke volk'.

Het getal 5 verwijst in zijn kwalitatief aspect naar

het Geestelijk Ego, de Gescheiden Geest.

Verdere reductie wil Mohammed niet vragen. Maar hij belooft:

de 5 zullen zijn als 50,

50 die als 5x10 de relatie betreffen

tussen '5' en het Allerhoogste (10).

Zo komt in 'het verplichte karakter' van de 5 dagelijkse gebeden,

ook op deze wijze tot uitdrukking:

in het Leven van de Mens én in wat daar van uitgaat (Rd.9),

gaat het om

de verbinding met 'het Allerhoogste'.

Nu wordt op veel plaatsen in de Koran ook gesproken over ongelovigen en gevolgen van ongelooft; we citeren Sûra 69, vs.32-33:

' . . . , knevelt hem in een keten, welke lengte is 70 ellen.

Hij toch was niet gelovig in Allah, de Ontzaglijke, ... '

Dat doet denken aan de 70 dagen van de Egyptische procedure bij het balsemen; langer mocht niet, want daarop volgde immers de 'Verrijzenis', op de 71e dag. Zie onder 5.04, p.83. Hier echter zien we - maar dan voor de ongelovige - dat hij vast zit in *de hoedanigheid van de 70*; de doorgang naar het Goddelijke is belemmerd. Hij blijft steken in de gebondenheid van 'de wereld', in overeenstemming met zijn ont-kening van het Goddelijke.

N.B.: *'islam' betekent 'overgave aan God';*

het gebed is daarin een van de 5 pijlers

(geloof, gebed, aalmoezen geven, vasten en bedevaart).^{3;4}

15.02:

Geschiedenis

- "Mohammed (570-632) verwachtte aanvankelijk (volgens westerse geleerden) dat de joden hem als profeet zouden erkennen en daarmee zijn positie in Medina versterken. In een poging om hun steun te winnen nam hij enige godsdienstige gebruiken van hen over,

1 Ibn Ishâq: p.78/86; Stewart: p.23 met o.a. een 'afbeelding van Bûraq'.

2 De 'Radiaal van een getal' betreft de som van de getallen 1, 2, 3, enz. t/m het getal zelf. Meer hierover in deel C.

3 Stewart: Hoofdstuk 2, p.31.

4 Zie voor de positie van de getallen 10 en 5 binnen enkele culturen, hoofdstuk VIII en van deel B hoofdstuk III.

waaronder Grote Verzoendag en *de gewoonte om naar Jeruzalem gekeerd te bidden*. Een paar joden werden moslim, maar het merendeel zag in de groei van de islam een bedreiging van hun eigen politieke en economische belangen. In plaats van Mohammed als profeet te aanvaarden, verwierpen zij zijn aanspraak en bekritiseerden zij hem scherp, aanvoerende dat vele van zijn openbaringen in strijd met hun heilige boeken waren en onjuist. Mohammed voerde hiertegen aan, dat de joden hun geschriften hadden verminkt en dat alleen de Koran (= de oplezing) het ware Woord van God was. Mohammed bepaalde zich nu tot de totstandkoming van een islamitische gemeenschap die aanvankelijk alleen uit Arabieren bestond. In plaats van de door christenen, resp. joden gebruikte houten ratels en ramshoorns, nodigde nu de luide stem van Bilal, een Abessijnse bekeerling, de gelovigen uit want:

*Gabriël had Mohammed gezegd dat voor de oproep tot gebed
de menselijke stem moest worden gebruikt*¹

(ook hier wordt, zij het verhuld, weer de aandacht gevestigd op een bijzondere
hoedanigheid van de menselijke stem met betrekking tot het Goddelijke).

Zo werd Bilal de eerste 'muezzin', d.i. degene die in islamitische gemeenten deze oproep tot taak heeft. De vastenpraktijk van Grote Verzoendag werd vervangen door de hele maand van vasten gedurende Ramadan, de 9e maand van de islamitische maankalender.

In 628 ondernam Mohammed een bedevaart naar Mekka - een oud heidens gebruik - hetgeen de Arabieren liet zien dat de islam een religie was met een Arabisch karakter. Mekka was ook zijn geboortestad. Er bestond echter al enige jaren een conflictsituatie met de Mekkanen. Die kwam pas tot een eind toen Mohammed in 630 met een leger van 10.000 man Mekka binnentrok. Hij liet de heidense afgodsbeelden slopen en de gereinigde Ka'aba werd het geestelijk middelpunt van de islam, evenals dat daarvoor en reeds in prehistorische tijd het geval was geweest voor het Arabische volk.

*In plaats van Jeruzalem, werd de Ka'aba te Mekka,
Allah's heiligdom, de gebedsrichting (de 'qibla').*

De 2e Sûra, vs.142-152, betreft de openbaring
die Mohammed tot deze wijziging bracht.

N.B.: toch begint het 1e jaar van de islamitische kalender niet in 630, maar in september 622, toen de beroemde uittocht (de Hidra of Hegira) plaats vond uit het (toen nog) vijandig gezinde Mekka, naar het huidige Medina (de Stad), afkorting van Madinat-am-Nabi (Stad van de Profeet), het oude Jathrib. -

De profeet was een zachtmoedig, vergevingsgezind veroveraar: weldra werden de leiders in Mekka die zich het hardnekkigst tegen hem hadden verzet, eveneens moslim. Zijn troepen drongen verder en verder in Arabië door en het duurde niet lang of bijna alle stammen hadden zich aangesloten bij de islam, uit geloofsijver dan wel uit hoop op stoffelijk gewin, want een groot deel van de buit werd onder de krijgers verdeeld en wie sneuvelde kon rekenen op een plaats in de hemel. Aan christenen en joden werd toegestaan om hun eigen geloof te belijden, doch zij waren verplicht om een schatting te betalen, die op zijn beurt bijdroeg aan de steeds toenemende macht van de islam.

Tien jaar na de dood van de Profeet vormde de islam al een grote bedreiging voor Byzantium en Perzië, de 2 machtigste beschavingen van die tijd. Binnen een eeuw kwamen grote delen van Azië, Afrika en Europa onder moslimbeheer, een uitgebreider gebied dan destijds het Romeinse Rijk. Tenslotte werd het Arabisch de gemeenschappelijke taal van ca. 90 miljoen mensen, werd bij een zevende van de wereldbevolking de leefwijze

1 Stewart: p.17/18 en 29.

voorgeschreven en werd een grote invloed uitgeoefend op de cultuur van het Westen. Reeds in 636 kwam Jeruzalem zonder slag of stoot onder het gezag van de moslims, met name van Kalief Omar Ibn al-Khattab. Het was overigens de eerste maal dat de verovering van deze stad niet met een slachting gepaard ging. Ook de kerken bleven gespaard.

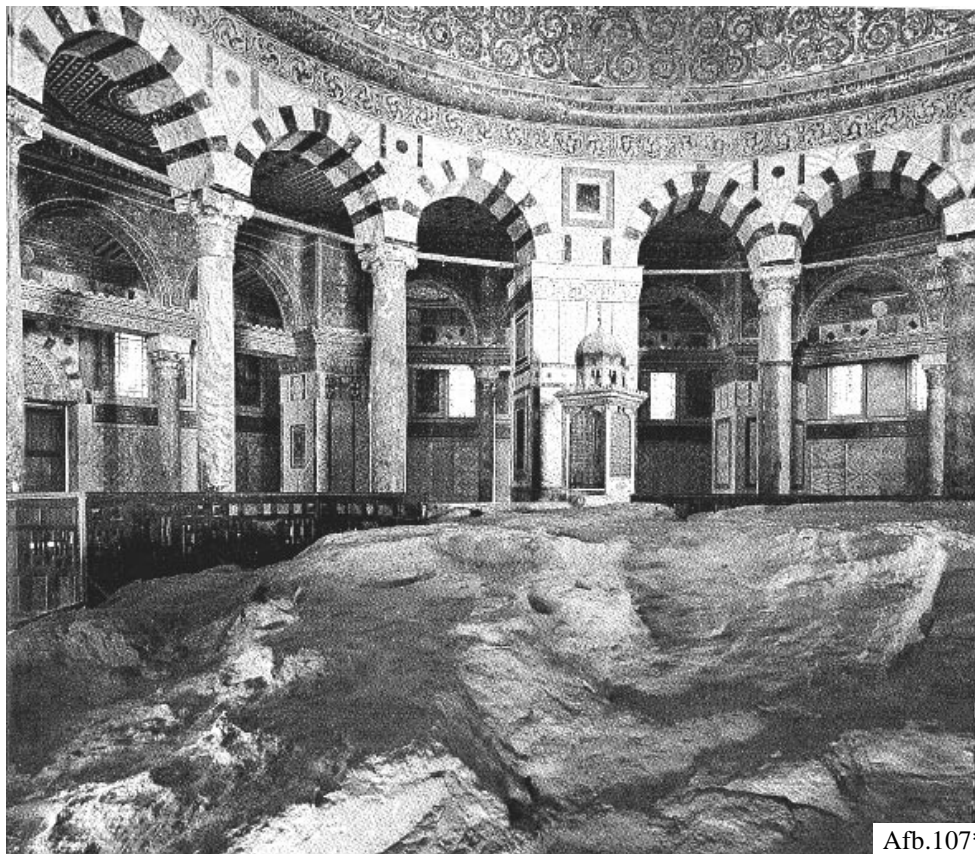
Omar liet zich - op grond van wat thans in de 17e Sûra, *de Nachtreize*, staat vermeld - naar het heiligdom, de 'Haram' brengen, dus naar het Tempelplein. Na verwijdering van het daar gelegen stadsvuil (!), bouwde hij even ten zuiden van 'de rots' een betrekkelijk kleine moskee. Dit was het begin van de huidige Al-Aksa-moskee. De naam betekent 'de verste, de uiterste' en had oorspronkelijk betrekking op het hele plein." ¹

15.03:

De Rotskoepel

Met een diameter van ruim 20 meter, valt die in het stadsbeeld van Jeruzalem al van grote afstand op als *de gouden koepel* (geanodiseerd aluminium: in 1952 bleek het voordien gebruikte lood te zwaar voor de ondersteuning). Rondom de rots rust hij op 4 pijlers en 12 kolommen. Dit vormt het centrum van een 8-hoekig gebouw, waarvan elke zijde aan de buitenkant 7 bogen telt. ² Zie afb.106 en 107.

Een 2e ring van pijlers en kolommen, resp.8 en 16, verdeelt de gebouwruimte in twee

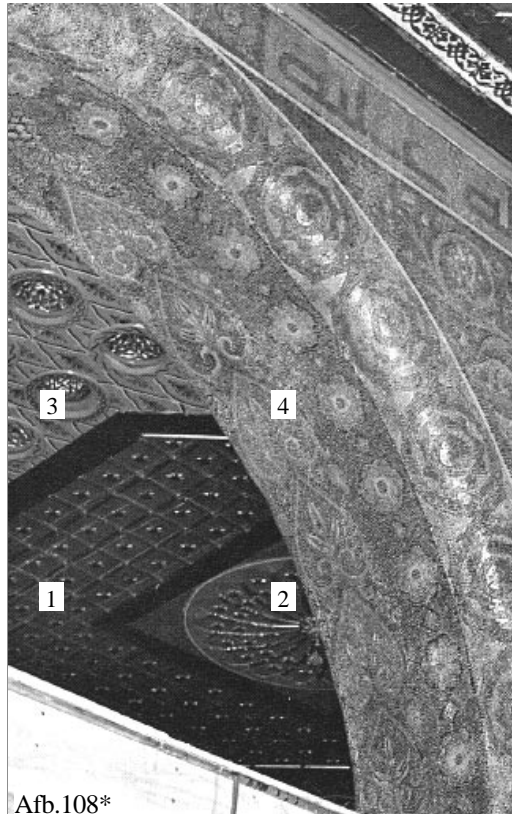

Afb.107*

1 Stewart: Hfst.I; Duncan: p.20/24 en 39/40; Avi-Yonah: p.152/161. Zie ook onder 6.07, p.126/130.

2 De 'Inductie' van 7 en 8 is 71; zie in dit verband p.46 onderaan en voorts p.182.

omwegangen. Het rituele gebruik daarvan kwam (komt?) overeen met de processies rondom de Ka'aba te Mekka. Het is het oudste van de bewaard gebleven islamitische bouwwerken. Het kwam gereed in 691 en werd gebouwd onder het bewind van Kalief 'Abd al-Malik Ibn Marawan (685-705). Mekka viel destijds onder het (rivaliserend) kalifaat van Abdallah Ibn Zubayr. O.a. om de stroom pelgrims in diens richting wat te temperen, besloot 'Abd el-Malik in Jeruzalem een nieuw pelgrimsoord te stichten en bouwde toen de Rotskoepel. Hij wist zich daartoe gerechtigd door een uitspraak van de Profeet (bron?), dat Mekka, Medina en Jeruzalem wat betreft de bedevaart van de gelovigen, gelijke rechten hadden. Het bouwwerk onderging in de loop der tijd diverse restauraties en wijzigingen.

Afb.108*

1: Rozetveld	4: Een van de bogen tussen de buitenste en de binnenste ommegang
2: Rozet (kromstralig)	
3: 'Koepeltjes'	

Het is het houten plafond van de binnenste ommegang dat in het bijzonder onze aandacht zal vragen wegens de daarin aanwezige getalstructuur. Het werd tegen het eind van de 15e eeuw gerestaureerd, dus tijdens de Turkse overheersing (1517-1917). Men zegt dan ook dat bepaalde motieven in de beschildering nog herinneren aan Anatolisch aardewerk van die eeuw. Het plafond is verdeeld in 8 segmenten, overeenkomstig de octogonale vorm van het gebouw. In elk segment zien we een aantal kleine 'koepeltjes'; het zijn geornamenteerde instulpingen met een diameter van ca.25 cm. Afb.108 laat er nog net een viertal zien. De koepeltjes zijn in rijen gerangschikt - met 3 tot 14 per rij - als raaklijnen aan denkbeeldige cirkels rond de rots. In elk van de 8 segmenten omsluiten ze een centraal veld met daarin een grote rozet. Voorts worden door elk van de 4 pijlers 1 of 2 rijen onderbroken. Op de volgende pagina geeft afb.109 een schematisch overzicht van de wijze waarop de koepeltjes zijn geordend.

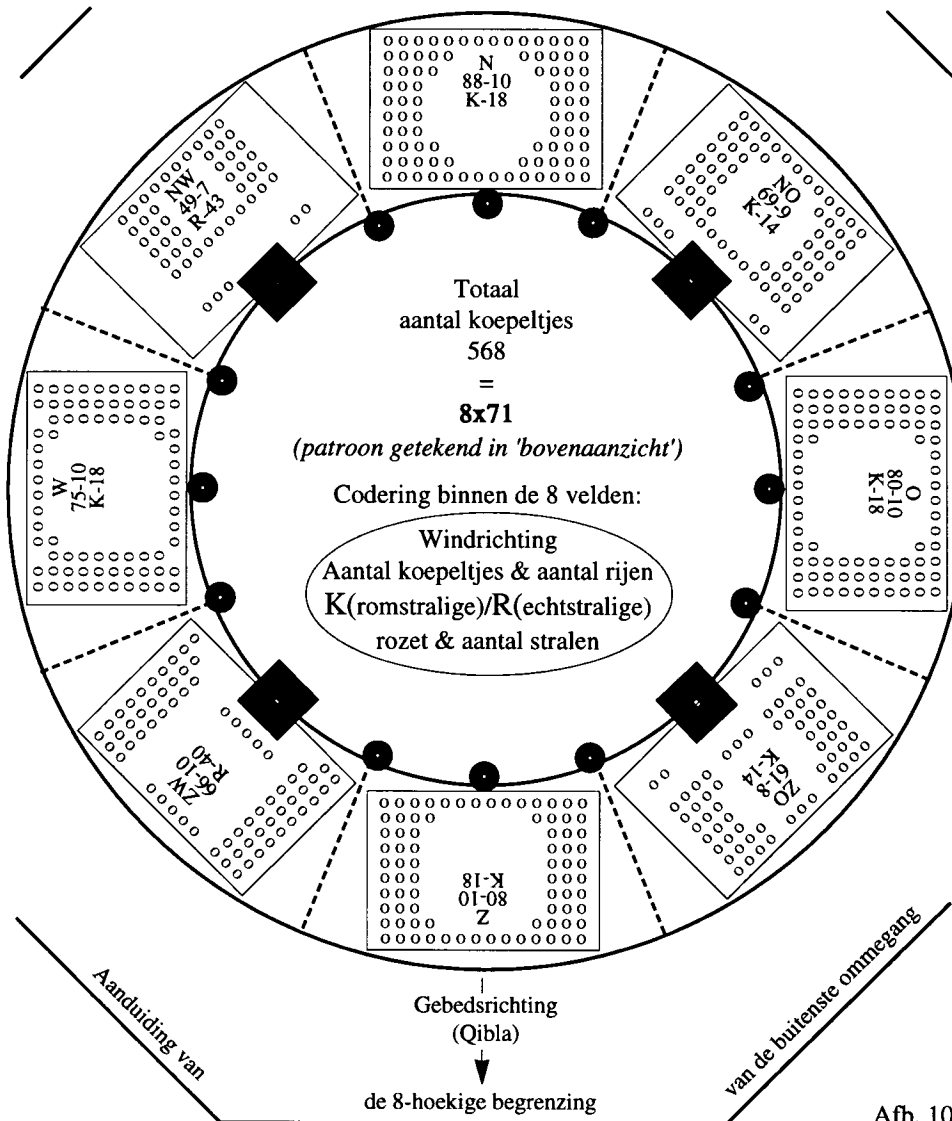
N.B.: hier zou de volledige fotografische weergave van de 8 segmenten op zijn plaats zijn. We zouden dan bovendien nog

bijzonderheden kunnen opsporen van bijvoorbeeld het rozetveld in elk van de segmenten. Doch binnen de Rotskoepel geldt een fotografeerverbod (voor toeristen). We moeten dus helaas volstaan met de summiere indicatie van afb.108 en het schema van afb.109. Hoewel een controletelling is uitgevoerd, blijft een fout in de weergave tot de mogelijkheden behoren, zeker met betrekking tot details. -

De 4 ingangen van het gebouw vormen een kruis, overeenkomende met de 4 windrichtingen. De zuidelijke ligt in de gebedsrichting: *Bab Al Qibla*. De noordelijke heet *Bab Al Jannah*: 'Deur van het Paradijs'. Verder de 'Deur van het Westen' en de 'Deur van David' (het Oosten).¹

1 Duncan: p.4/54 en 26/40; Avi-Yonah: p.152/161.

15.04: Tellingen aan het plafond van de binnenste ommegang

Afb. 109

Er zijn in totaal $568 = 8 \times 71$ koepeltjes, zodat in hoogste zin – aan het plafond – de binnenste ommegang in dit curieuze octagonale gebouw een relatie tot uitdrukking brengt met *het Goddelijk Kind (71)*.

Binnen dit geheel vinden we er, in het kruis van de 4 windrichtingen, 323, als 17×19 aanduiding van *de Goddelijke Liefde, de Geborgenheid*.

De betreffende 4 segmenten zijn de enige met een 18-stralige rozet, *het Balanspunt van 17 en 19*. Als 2×9 tevens uitdrukking van *het Leven in de Paren van Tegenstellingen*, waarop toch dit alles mede betrekking heeft.

Zoals bekend uit voorgaande hoofdstukken betreft:

17

*Ontvankelijkheid,
het Vrouwelijk Principe
in de Schepping;*

19

*Impuls, Wekkend Vermogen,
het Mannelijk Principe
in de Schepping.*

Van de 8 rozetten is het aantal 'spaken' resp. 'stralen', tezamen: 183. Als 3x61 wijst dat hier op *de Manifestatie (3) van 'iets wat te maken heeft met Macht' (61)*, doch in de zin zoals we het eerder aantreffen bij de overgang van:

- het menselijke naar het Goddelijke (Karnak; 7.02, p.139);
- het sterfelijke naar het Onsterfelijke (Peleus en Thetis; 4.01, p.72);
- het aardse naar het Hemelse (Divina Commedia; 14.04.04, p.289);
- het zegbare naar het Onzegbare (Schijf van Phaistos; 16.02.01, p.321);
- het eindige naar het Oneindige (Dodecaëder; 6.04, p.122).

Zo komt, ook in het kwalitatief aspect van het getal, op het Tempelplein van Jeruzalem tot uitdrukking:

*het grote Mysterie van het Contact
van het eindige met het Oneindige,
van het menselijke met het Goddelijke,*

het menselijk Contact met de Geestelijke Bron van alle Bestaan, Worden en Vergaan.

Ook in ander opzicht zijn de rozetvelden betrokken bij een opvallende indicatie. Het geheel van de $568 = 8 \times 71$ koepeltjes ligt geordend op 74 raaklijnen aan denkbeeldige cirkels rond de verticale as van het gebouw. De positie van de rozetvelden betreft het gebied van 53 van die raaklijnen, met in totaal **349** koepeltjes, *de 71e On-deelbare*. We kunnen binnen de context van het geheel, mede op grond van vroegere bevindingen ¹, moeilijk voorbijgaan aan het feit dat een bijzondere hoedanigheid van 349 wordt weergegeven door:

151 + 127 + 71,

waarbij het eerste getal een verwijzing inhoudt naar *de Verlossing (151) . . . van het dramatische van verlossing, omdat Verlossing in zich houdt, de Opheffing van Wel én Wee.*²

Hier is '151' als het ware verhuld. Doch de 6 segmenten met KROMSTRALIGE rozetten

- tezamen 100 stralen en 453 koepeltjes - wijzen op:
*het zich manifesteren van deze Verlossing (3x151)
in de Werking van het Allerhoogste (10²).*

De 2 segmenten met RECHTSTRALIGE rozetten - NW en ZW - vertonen in totaal

83 stralen en $115 = 5 \times 23$ koepeltjes.

83: *de (lagere) Wil*

Tenslotte wordt elk van bovengenoemde 53 rijen van koepeltjes door een rozetveld in 2 delen gesplitst. Beschouwen we die als afzonderlijke rijen, dan komt daarmee het totaal aantal op $74 + 53 = 127$ . . . *de Schaal voor Inwoning van het Kind*.

Van de koepeltjes bevinden zich 23 in 5 rijen aan weerszijden van de 4 pijlers welke, tezamen met de 12 pilaren, de grote Koepel ondersteunen.

*23: Ritme in Ruimte en Tijd,
tevens de 10e Ondeelbare.*

De overige koepeltjes staan geordend in $69 = 3 \times 23$ rijen.

N.B.:

¹ Zie de Voorbeelden-index.

² Zie 11.02.04, ad B, p.218.

- Zoals gezegd, de bijzondere 5 raaklijnen – *uitsluitend in contact met de pijlers* – hebben in totaal 23 koepeltjes. Op de resterende $69 = 3 \times 23$, *in contact met de rozetvelden*, vinden we de andere $545 = 5 \times 109 =$ 'Horus 17', *de Horus van de Ontvankelijkheid*.¹ Een en ander verwijst naar de relatie van 5: *het Geestelijke Ego, de Gescheiden Geest, met 109: het Bewustzijn van Wekking*. (Als 0 in 17)
- Naar aanleiding van de $74 = 2 \times 37$ 'raaklijnen . . . . . in Wijnmalens denominatie betreft *37: de Grondslag der Prikkelbaarheid, het Principe van een Wezen; Donker; Gevoel*.

De processies rondom de Rots en het kwalitatief aspect van het getal 23 brengen elkaar op deze plaats als het ware wederzijds tot uitdrukking. Met die 23 koepeltjes verschijnt echter nog een ander aspect: in hun 5 rijen, 4 van (2+3) en één van (1+2), ligt - juist hier - een uiterst subtiele aanduiding van de Eénwording,

*van de Vijf en Vijf in Eén, resp. van de Twee die samen Eén zijn.*²

De 10 'groepen', ter grootte van 1, 2 of 3 - zie afb.109 - zijn namelijk te zien als (5+5), dat zijn 5 rijtjes aan de ene en 5 aan de andere zijde van de 4 pijlers of als $5 \times (1+1)$, dat is vijf maal een rijtje aan weerszijden.

We weten niet wanneer het ontwerp van dit unieke plafond tot stand kwam. Tijdens de bouw van 685 tot 691? Of pas tijdens de 'restauratie' na 1780? Een vroeg tijdstip - wat we vermoeden - is zeker niet uitgesloten, de getallen 17 en 19 zagen we immers al tot uitdrukking komen in de Mihrab van de grote moskee in Cordoba, evenals in een bepaalde passage van de Koran.³ Ook wat we op p.306/307 zagen met betrekking tot de getallen 50, 10, 5 en 70, wijst er op dat:

het kwalitatief aspect van bepaalde getallen is van meet af aan in de islam van betekenis geweest.

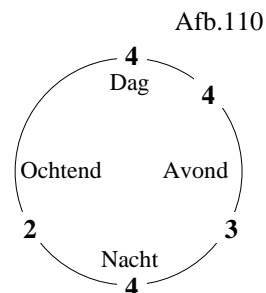
15.06: *De vijf dagelijkse gebeden*

Zoals vermeld zijn deze voor de gelovigen een verplichting die in nauw verband staat met wat zich tijdens de *Nachtreize* heeft voorgedaan. *Merkwaardigerwijs gaat hiermee gepaard dat iedere dag als het ware doortrokken is van 17*. De verplichte gebeden bestaan namelijk uit:

- Ochtendgebed (Tijdens de ochtendschemering, doch vóór zonsopgang)
- Gebed van volle middag (Zon in hoogste stand)
- Namiddagebed (Zon halverwege: te zien aan de lengte van de schaduwen)
- Gebed van zonsondergang (Na zonsondergang, doch nog tijdens de avondschemering)
- Avondgebed (Na de avondschemering, doch vóór de ochtend schemering).

Aan elk gaat *de oproep tot gebed* vooraf - door de 'muezzin' - even later gevolgd door een 2e en laatste oproep. Het gebed zelf wordt ingeleid door een aantal *rak'as* (onvertaalbaar): een rak'a is samengesteld uit een buiging (1x) en een diepe knieval (2x). De uitvoering ervan gaat gepaard met het citeren van een bepaalde gebedsformule. Het ochtendgebed heeft 2 rak'as, het gebed van zonsondergang 3; de 3 andere elk 4.⁴ - Afb.110 brengt dit in beeld.

Zo wordt elke dag getekend door 5 gebeden, gepaard gaande met 17 rak'as.

1 Zie ook. 11.02,02, p.210/211 .
3 Id. 3.05: p.47.

2 Id. 8.02, p 157/159.
4 Al Sawwaf: p.20 e.v.; p.30/37.

Deze 'vorm' - want dat is het toch immers - houdt als een verborgen grondtoon een verwijzing in naar

*de Ontvankelijkheid (17) van het menselijk wezen
voor het Allerhoogste - hier via het gebed - én .....
de ritmische samenhang daarvan, van dag tot dag, met de Zon.*

Dit ongeacht in welke mate men zich in deze vorm daarvan bewust is en
zonder daarmee te zeggen dat alleen deze vorm daartoe geëigend zou zijn.

Bepaalde getallen worden merkwaardigerwijs door de rak'as als het ware 'in de dag geschreven'. Toeval? Zo verschijnt als getalsbeeld - afb.110 - op de lijn van ochtendschemering naar avondschemering:

23: *Ritme in Ruimte en Tijd*

En over de hele 'boog' waarin van licht sprake is:

2443, d.i. 7x 349,

'geschreven' met 13 rak'as.

Ook in de Rotskoepel komen die getallen 23, 7 en 349 voor. Het getal 7 komt, 'in boogvorm', tot uitdrukking op alle 8 muren. In dit verband herinneren we aan de eigenaardige betrekking tussen 7 en 8, verband houdende met 71, die onder 9.09, op p.182 ter sprake kwam.

Het kwalitatief aspect van 7 is, zoals bekend

aan te duiden als Wijsheid,

als leidraad voor al wat in de tijd op elkaar volgt.

Zoals vermeld op p.185, in verband met de getallen 7 en 12:

*het innerlijk van de mens is niet iets ruimtelijks, maar iets wat juist de tijd betreft;
wat ons in uiterlijke zin omringt ligt gegroepeerd in de ruimte,
maar wat innerlijk verloopt, het zieleleven, dat groepeerd zich in de tijd.*

15.05:

De esoterische achtergrond van het plafond

Mogelijk speelt hierbij het volgende een rol:

- "Onder het volk ontstond een mystieke beweging: *Soefi*. In zijn oorsprong is deze te herleiden tot moslims, die van het begin af aan werden aangetrokken door bepaalde mystieke elementen in de Koran; reeds in de 2e eeuw na de dood van de profeet hadden vrome moslims hun redding gezocht door in eenvoud en armoede te leven, in navolging van de christelijke heremieten. Als teken van ascetisme droegen zij grove, ongeverfde gewaden van wol (in het Arabisch 'soef') waarvan de naam waarschijnlijk is afgeleid. In de 9e eeuw trok het soefisme vele godvruchtige moslims aan en begon het vaste vorm te krijgen. Eigenlijk was het een reactie, niet alleen tegen de rationalisten, maar ook tegen een tirannieke regering die blijkbaar door orthodoxe godsdienstige leiders werd gesteund en tegen de mechanistische uitoefening van moslimriten door mensen die zich meer bekommerden om wereldse rijkdom en genot, dan om een geestelijk leven.

De Soefi 's, die noch in rationalisme noch alleen in ritueel bevrediging vonden, legden zich toe op *ontplooiing van een innerlijk, geestelijk leven: zij streefden naar eenwording met God*. Zij stelden zich Hem voor als *een Schepper die al zijn schepselen beminde en ze tot zich wilde trekken*. Zij haalden bij voorkeur vs.18 aan, van Sûra 4:

'En Wij zijn hem (de mens) nader dan het koord van de halsader.'

Tot de aanhangers van het soefisme behoorden allerlei typen, van heiligen en dichters tot charlatans variërend. Sommige Soefi's trokken als middeleeuwse monniken van dorp tot dorp, van aalmoezen levend en de toehoorders met hun extatische boodschap bezielend. Anderen leefden in strenge zelftucht, hun dagen in contemplatie en andere geestelijke

oefeningen doorbrengend om in God op te gaan. Wat ze allen gemeen hadden was geestdrift voor hun zaak: de liefde tot God. Vele grote mystici werden door de Soefi's als heiligen vereerd. Dit en hun neiging om zich niet aan orde of regel te houden, wekten de argwaan van orthodoxe godsdienstleiders. Het duurde tot de 12e eeuw voor hier een einde aan kwam: Ghazáli, een van de grootste theologen van de islam, verkoos tenslotte het soefisme als datgene wat hem het dichtst bij God bracht. Hij brak niet met de orthodoxie, maar maakte mystiek tot een achtenswaardig element in de rechtzinnige moslimleer." ¹ - Tot zover deze aantekening met betrekking tot het soefisme van die tijd.

Resumé

We worden in de Rotskoepel geconfronteerd met wat,
- *in verborgen openbaarheid* -
ook aanwezig bleek in:

- het oude Egypte, het oude Kreta en het oude Griekenland;
- het labyrint van Orléansville (begin 4e eeuw);
- de mihrab van de moskee te Cordoba (10e eeuw);
- de kathedraal van Chartres (12e eeuw) en de Divina Commedia.

Op al deze plaatsen en zeker ook nog op andere,
vinden we de aanduidingen van
het centrale thema voor de mens.

En wáár dat aan de orde gesteld wordt,
daar verschijnt het verhuld in het kleed van de tijd,
- weerspiegeling van het dán gangbare bewustzijn -
als verhulling van wat van alle tijden is:
*de vervulling van de Liefde in esoterische zin:
de Wekking van het Hoger Zelf,
het Goddelijk Kind.*

15.06:	<i>Inhoudsoverzicht hoofdstuk XV</i>	
	15.01: <i>Over de betekenis van dit heiligdom</i>	pag. 305
	15.02: <i>Geschiedenis</i>	307
	15.03: <i>De Rotskoepel</i>	309
	15.04: <i>Tellingen aan het plafond van de binnenste ommegang</i>	310
	15.05: <i>De esoterische achtergrond van het plafond</i>	314

-o-

1 Stewart: p.86/87.